

שיחות קודש

המושך השיחה בביקור הגאון רבי אלי' שמחה שוסטאל זצ"ל ראש ישיבת סטעמפארד ויבלחט"א בנו הגאון רבי דוד צבי שוסטאל שליט"א ר"י ביהמ"ד גבוה לעיקוואד

בבית כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ביום ה' פרשת בלק - ז' תמוז תשס"ח לפ"ק

איך לויפן מען נאך און מען גיבט איך כבוד, און זענען מיר דאך ביידע תלמידי חכמים. וואס איז די מעשה?! האט דער חפץ חיים געזאגט א מוראדיג ווארט: "עס שטייט (עירובין יג:) כל הרודף אחר הכבוד - הכבוד בורח ממנו, וכל הבורח מן הכבוד - הכבוד רודף אחריו. וואס איז די לשון כ"ל? נאר 'כל' הבורח מן הכבוד, אפילו ווער עס קומט איהם נישט קיין כבוד, באקומט ער כבוד. און 'כל' הרודף אחר הכבוד, אפילו ווער עס קומט איהם כבוד, באקומט ער נישט קיין כבוד". און דער חפץ חיים האט אויסגעפירט: "איך בין באמת נישט ראוי פאר קיין כבוד, נאר דאס וואס די כבוד לויפט מיר נאך, איז נאר ווייל איך אנטלויף דערפון".

הגר"צ שוסטאל: עס איז שווער צו גלייבן די מעשה מיט די בילד, אויף א חסידישער רבי וואלט מען עס געהערט אפשר לייכטער.

רבינו: הרב אשרי איז געווען דערביי.²

די עצם זאך, אז אויף א זאך וואס ער האט געהאלטן דערקעגן, איז "אין כסף נחשב" (דה"ב ט), און ער האט תיכף אוועקגעגעבן דערפאר אזא פארמוגען. דאס איז טייטש כח הקדושה פון א צדיק.

ביים בעלזער רב אין ארץ ישראל איז געווען אמאל פארקערט. א איד האט אמאל געוואלט כאפן א בילד פון איהם, האט ער געפרעגט וואס איז דאס, און יענער האט געענטפערט אז ער טוט דאס פאר פרנסה, האט דער בעלזער רב גוט געמאכט דעם קאפעליטש.³

הגרא"ש שוסטאל: מען דערציילט אז ווען מען האט גערעדט אמאל ביי דער בעלזער רב פון א איד וואס איז א מחלל שבת, האט דער בעלזער רב געזאגט: "דער איד איז א שוכח עיקר השבת".

רבינו: ער פלעגט דאס אסאך מאל זאגען: "ער מיינט אז עס איז זונטאג".

ער פלעגט נישט נעמען געלט פאר די מוסדות פון א מחלל שבת.⁴ אנדערע האבן אויך נישט גענומען.⁵

² מן הענין להוסיף דברי עד שני בענין זה, הרי הוא מקורבו הרב משה מאיר ישר ז"ל בספרו החפץ חיים ופעלו סי' ע"ט: "החפץ חיים בכל ימי חייו לא הרשה שיצלמוהו. פעם בא צלם באופן מיוחד לראדין ר'חטף ממנו תצלום. משנודע זאת לחפץ חיים קנה ממנו את הזכויות והשמידה.

"כשנסע בשנת תרפ"ג לכנסיה הגדולה, העניקה לו הממשלה הפולנית דרכון ללא תצלום. אך משהתכוון לנסוע ארצה ישראל, כבר היה נאלץ, כדי לקבל דרכון חוץ, להצטלם. ברם הוא עשה זאת בחשאי ופנה במכוון לצלם נוצרי, שלא הכירו, כדי שלאיש לא יודע על כך. הוא השתווה עמו שיפתח תמונה אחת בלבד וימסור לו את הגלופה (פילם). את זו השמיד מיד."

³ עי' בס' איש חסיד עמ' ל"ה.

⁴ כתב הגר"מ שטערנבוך שליט"א ראב"ד ירושלים בס' אש קודש עמ' ל"ט: מו"ר [הגר"צ רבי משה שניידער זצ"ל] סיפר, שהקדוש החפץ חיים זצ"ל עמד על כך שבישיבתו יקבלו תרומות רק משומרי שבת, וביאר, שאף שנדמה שכדי לקבל כסף מאת מחללי שבת, אבל הדבר נכון רק לפי שעה, ולעתיד ההפסד עלול להיות גדול יותר, שהם בתרומתם נעשים שותפים בתורת התלמידים, והדבר פוגם בקדושת הישיבה ומזיק מאוד לרוחניות של התלמידים, והתוצאות הפסולות ניכרות היטב בחינוך הבחורים שחסר להם יסודות בקדושה.

רבינו: אין סאראטאגע פלעג איך זיין צוזאמען מיט הרב אשרי (רבי אפרים אשרי זצ"ל אב"ד ביהמ"ד הגדול ניו יארק), וואס ער איז געווען א תלמיד פונעם חפץ חיים. ער האט מיר אמאל נאכגעזאגט א מוראדיגע רעיון פונעם חפץ חיים, וואס די עצם רעיון שטייט שוין, אבער הרב אשרי האט עס נאכגעזאגט מער באריכות. ער האט געזאגט אויף דאס וואס שטייט אין חז"ל (ברכות ה.) "זכיר לו יום המיתה", אז דאס דארף זיין אזוי ווי א סוחר וואס האט זיך אמאל געזעצט אינמיטן טאג אין בית המדרש לערנען, האט מען איהם געפרעגט וואס איז דאס אז ער זעצט זיך לערנען אינמיטן א מסחר, האט ער געענטפערט: "איך בין נישט פון די וועלט, איך בין שוין געווען אויף יענע וועלט, איך האב זיך פארשעמט ווייל איך האב אפגעברענגט די צייט און נישט געהאט קיין זכותים, האט מען מיר א טובה געטון און מיך אראפגעלאזט איך זאל קענען האבן א געלעגנהייט צו קונה זיין זכותים".

הרב אשרי האט מיר דערציילט נאך א מוראדיגע זאך, וואס ער איז דארט געווען בשעת מעשה. א איד א פאטאגראפיסט איז געקומען צו פארן קיין ראדין, וואס איז געווען א פארשטופטע פלאץ, און געכאפט א בילד פונעם חפץ חיים. דער חפץ חיים האט געזען אז ער האט געכאפט א בילד, האט ער איהם געפרעגט: "וואס איז דאס?" יענער איז געווען אן ערליכער איד מיט א בארד, האט ער געענטפערט אז דאס טוט ער פאר פרנסה, ער איז אן ארעמאן און ער דארף פרנסה, און דורכן פארקויפן דאס בילד וועט ער פארדינען געלט. רופט איהם דער חפץ חיים צו זיך און ער פרעגט איהם: "וויפיל מיינסטו וועסטו פארדינען?" גענטפערט ער אז דריי הונדערט רובעל. דאס איז געווען אפשר אזוי ווי דרייסיג טויזענד דאלער היינט. נעמט דער חפץ חיים ארויס פון טאש דריי הונדערט רובעל, און ער זאגט איהם: "דא האסטו דריי הונדערט רובעל, און גיב מיר דאס בילד!"

הגרא"ש שוסטאל: מען דערציילט א מעשה, אז עס איז געווען א איד א תלמיד חכם וואס האט געזאגט פארן חפץ חיים: "איך פארשטיי נישט, פארוואס פון מיר אנטלויפט מען און מען גיבט מיר נישט קיין כבוד, און

¹ זה לשון הגאון בעל חפץ חיים זצ"ל בספרו שם עולם חלק א' - פרק כ': "ובזה ביארתי מה שאמרו חז"ל (ברכות ה') א"ר לוי בר חמא לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגוז ואל תחטאו, אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה, שנאמר אמרו בלבבכם וגו' [היינו משום שנאמר על לבבך], אם נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע, שנאמר על משכבכם [היינו משום שנאמר בקריאת שמע בשכבך] אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, שנאמר ודמו סלה, ופירש"י דומיה עולמית. ולכאורה הלא טוב היה לו לזכור את עת המשפט אשר יצטרך בודאי להשיב על הכל, וכמו שכתוב כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט. ואם נאמר דזה נכלל במה שאמר מתחילה שירגיז יצר טוב על יצר הרע, והיינו בעצה זו ולא הועיל ולכן מבקש עצה אחרת, אם כן מה יועיל במה שיזכור שתהיה לו דומיה עולמית מיום המיתה והלאה. אבל לפי דברינו ניחא מאד, דהיינו שיזכור שאין לו רשות להרויח שום תורה ומצות שעל ידן יקבל עונג נצחי רק בזמן קצר שהוא בזה העולם, אבל משיגמר הזמן יהיה דומם עולמית, ואחר כמה אלפי שנים יהיה מתעצב ונאנח תמיד על הזמן הקצר ההוא שנתן לו השם יתברך רשות להרבות בתורה ומצות כפי רצונו והוא היה מתעצל בזה".

דא און דארטן, אבער נישט מסדר געווען. עס איז געשען א נס מן השמים, אז עס איז געקומען צו פארן א בחור פון ארץ ישראל, א גרויסער בעל כשרון, א בקי בש"ס, אבער א צופלויגענער בחור, ער איז אפילו נישט געווארן אנגענומען אין די ישיבה אין לעקוואד. דער בחור האט מסדר געווען פון די צעטליך גאנצע ספרים.

אז א איד איז זיך מוסר נפש, בלייבט מען נישט שולדיג פון הימל. ער האט נישט געחלומט אז עס וועט זיין ספרים. עס האט געדויערט קארגע פונג און צוואנציג יאר ביז עס איז געווארן ספרים. איך האב נישט געוויסט ווי ווייט עס איז געלונגען, זאגט מיר מיין שוואגער רבי מלכאל (הגר"מ) קאטלער שליט"א ראש ישיבת בית מדרש גבוה, אז ער האט יעצט צוגעגרייט א שיעור אויפן יארצייט, פון דעם נייעם ספר אויף סנהדרין, זאגט ער מיר: "איך הער דעם טאטען!" דאס איז מומש א נס גלוי מן השמים.

הגר"א ש' שוסטאל: אויף אסאך גרויסע ספרים זאגט מען אזוי. משנה למלך אויפן רמב"ם איז אויך געשריבן געווארן אויף צעטליך, און דער בעל ילקוט מעם לועז רבי יעקב כולי האט דאס מסדר געווען און ארויסגעגעבן מיט זיינע הגהות, און די גאנצע עולם התורה טומעלט מיט דער משנה למלך.

רבינו: אמאליגע צייטן איז א שטיקל פאפיר געווען אן ארטיקל. אויף די ספר קצות החושן זאגט מען אויך אז עס איז געשריבן געווארן אויף צעטליך, ווייל דער מחבר איז געווען אן ארימאן. הכל תלוי במזל. עס איז אנגעצייכענט ווער עס זאל נתפרסם ווערן, און וועלכע ספרים.

⁷ בימי חורפו היה בעל קצות החושן זצ"ל רב אבד"ק בעיר קטנה ראזיטאב, ושם חי חיי צער בעניות ודחקות גדולה מאוד, ולא היה בביתו שלחן רק קרש מונח ע"ג חביות שהיה משתמש לו לשלחן, ובחורף היה שורר בחדרו קור חזק עד שהיה מוכרח לישב כל היום במטתו תחת הכסת, וכה היה יושב וכותב ספרו קצות החושן. ומגדל הקור נקפאה הדיו בדיותא, והיה מוכרח להחזיקה תחת הכר שלא תקפא. והוא צלל אז במים אדירים והעלה פנינים מים התלמוד והפוסקים (דור דעה ח"א עמ' קל"א).

עוד מסופר אודות בעל הקצות החושן זצ"ל, ששאלו אותו מדוע ספרו קצות החושן התקבל בעולם התורה יותר מאשר ספרו אבני מילואים, אף ששניהם יצאו מתחת ידו. וביותר גדולה הפליאה, שכן את הספר אבני מילואים חיבר בגיל מבוגר יותר מאשר את הספר קצות החושן. ואמר בעל הקצות החושן, שהטעם והסיבה לכך הוא, כיון שאת הספר קצות החושן חיבר בשנים שהיה עני ואביון, משא"כ את ספרו אבני מילואים חיבר בשנים שכבר לא היה עני ואביון (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"א עמ' קפ"ד).

מי נעמן ישראל?

"כוללות קוויטעל" של אלפי יהודים מרחבי העולם שקיבלו קבלות טובות להיזכר לפני רבינו שליט"א ביום גמר החתימה דזאת חנוכה העל"ט

להשיג הגליון בכל שבוע, או לנדב, אפשר לפנות להמערכת:

347-619-2757 / mail@gilyonkaalov.org

היינט איז דא אן אנדערע וועלט, היינט איז דא די ענין פון תינוקות שנשבו וואס האבן קיינמאל נישט געוויסט וואס עס מיינט שבת. זיי האבן געהערט דערפון, אבער נישט געוויסט וואס דאס מיינט.

איך האב געהערט נאכזאגען אויף א גדול וואס האט געהאט א ישיבה, דאכט זיך מיר אויפן חפץ חיים, אז עס איז געקומען צו איהם א גרויסער גביר וואס איז געווען א מחלל שבת, און ער האט איהם געוואלט געבן א גרויסע סכום פאר די ישיבה, אבער ווען ער האט געהערט אז ער איז א מחלל שבת, האט ער נישט געוואלט נעמען פון איהם, נאר ער האט אנגעהויבן צו רעדן איבער די מסירת נפש פון די בחורים וואס לערנען תורה מתוך הדחק, האט דער גביר געזאגט: "נא, אויב אזוי זאל דער רבי נעמען די געלט", האט ער געזאגט: "הער אויס, זיי האבן אזא זכות זיך אוועקצוגעבן אזוי שטארק פאר תורה, זאל מען זיי געבן פון אזעלכע געלט וואס קומט פון חילול שבת?!" לא זי, ביז דער גביר האט צוגעזאגט אז ער גייט האלטן שבת.

הגר"צ שוסטאל: זונטאג איז געווען די יארצייט פונעם שווער (רבי שניאור קאטלער זצ"ל, נפטר ג' תמוז תשמ"ב). דער שווער האט נישט געקוקט אויף זיך גארנישט, ער האט מפקיר געווען זיין רוחניות און זיין גשמיות פארן כלל.

רבינו: איך האב איהם אמאל געטראפן אין לוס אנדזשעלעס.

הגר"א ש' שוסטאל: ער וואלט געקענט אז ער נעמט נישט אהן אין די ישיבה מער ווי טויזענד מענטשן, ער האט נישט געהאט קיין כח צו נעמען אויף זיך נאך, אבער ער האט קיינעם נישט אפגעזאגט, נאר יעדעס אנגענומען אהן קיין חשבון.

הגר"צ שוסטאל: עס איז ארויס יעצט ספרים פונעם שווער, צוויי חלקים אויף מסכתות, איינס אויף פסחים און איינס אויף סנהדרין. ער האט דאך נישט געהאט קיין צייט, האט ער בשעת מעשה אפגעשריבן אויף צעטליך

"וכן מובא בשם הגר"ח מבריסק, שהטעם ששיבת וואלז'ין נסגרה לבסוף הוא, כי אלו שהיו אחראים על גיוס כספים קיבלו כסף גם ממחללי שבת, והדבר השפיע לרעה על קדושת הישיבה. וכן שמעתי גם על האדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח זצ"ל מבעלזא, שכאשר פתח ישיבה אמר שלא יקבלו תרומות אלא משומרי שבת דווקא, והיינו מהטעם שהבאנו".

⁵ ראה בגליון לקח טוב פרשת לך תשע"ז, שסיפר רבינו שליט"א: "דער מונקאטשער רב האט אמאל פארגעהאלטן דער אהבת ישראל פון וויזניץ: "איך הער אז איר נעמט געלט פון מחללי שבת". האט ער איהם געפרעגט: "און איר נעמט נישט?" און דער מונקאטשער רב האט געענטפערט אז ניין. האט דער אהבת ישראל געפרעגט: "פון וואנעט ווייסט איר אז יענער איז א מחלל שבת?" האט ער געענטפערט: "אז איך האב א ספק פרעג איך". אויף דעם האט דער אהבת ישראל צוריק געענטפערט: "איך, איידער איך זאל הערן פון א איד אז ער איז מחלל שבת, נעם איך עס און איך נוצן עס פאר שטאטישע זאכן".

⁶ עי' שו"ת מנחת ציחק ח"ו סי' ק', שלענין לקבל צדקה מהם יש מקום לצרף דברי גדולי האחרונים דמחללי שבת בזמנינו יש להם רק דין תינוק שנשבה.

וראה מה שכתב בתשובות והנהגות ח"א סימן תע"ב: "רוב מחללי שבת כאן במדינותינו אינם אלא לתיאבון וכתינוק שנשבה, שמעולם לא שמעו חומר איסור שבת, ולא נתגדלו בדרך התורה, ומפורש בש"ע הגרש"ז (סוף הלכות ריבית) דאף ששמע אחר כך מדת יהודים אין דינו כמומר. והרמב"ם בסוף אגרת השמד איתא "וכן אין ראוי להרחיק מחללי שבת ולמאוס אותם אלא לקרובם ולזרום לעשיית המצות, וכבר פירשו רבותינו ז"ל שהפושע אם פשע ברצונו כשיבוא לבית הכנסת להתפלל מקבלין אותו ואין נוהגין בו מנהג בזיון וסמכו על זה מדברי שלמה שאמר לא יבזו לגנב כי יגנב למלא נפשו כי ירעב - אל יבזו לפושעי ישראל שהם באים בסתר לגנוב מצוות", ע"ש. וכ"ש בזמנינו שבעצם רואים שמאסו בחיים, שהגיעו לדיוטא תחתונה ומתחילים לעלות, וכשמקריבים אותם עלולים להתקרב גם למצוות, ולכן נוהגין להקל בהם היום בכמה דברים".

ועי' מה שהאריך בזה בשו"ת בצל החכמה ח"ג סימן מ"א, וכתב בסוף התשובה: "הרבה מהם הם כתינוקות שנשבו, ועיי' שו"ת מהר"א (חיו"ד סי' נ' סוד"ה אמנם) לענין מחללי שבתות בפרהסיא שכ' על זמנו אז, שהדור פרוץ מרובה וכו' ע"ש. ואנן בזמננו מה נענה אבתריה". ועי' שו"ת יען דוד ח"א סי' קמ"ז. אמנם יש מחמירים בזה שלא ליקח אפילו מתינוקות שנשבו.